

A.C. Baantjer

De Cock

en moord op bestelling

De Fontein

1

Rechercheur De Cock van het aloude politiebureau aan de Amsterdamse Warmoesstraat liet zich met een zoete grijns op het gezicht in de stoel achter zijn bureau zakken en wuifde afwendend naar Vledder, zijn onvolprezen assistent.

‘Het spijt mij, Dick,’ sprak hij hoofdschuddend, ‘maar jij gaat niet op vakantie in de tijd dat ik aan dit bureau nog een paar avonddiensten moet vervullen.’

‘Waarom niet?’

‘Stel je eens voor,’ vervolgde De Cock, ‘dat in die tijd in ons district een moord wordt gepleegd die ik zou moeten oplossen.’

Vledder keek hem verwonderd aan.

‘Kun je het alleen niet af?’

De Cock schudde zijn hoofd en sprak toen bewogen: ‘Ik ben bang van niet.’

Vledder lachte vrolijk.

‘En dat beken je in alle openheid?’

De Cock knikte traag.

‘Dat beken ik,’ herhaalde hij kalm, ‘in alle openheid.’

‘Wil je geloven,’ zei Vledder, ‘dat ik dit het grootste compliment vind dat ik ooit uit jouw mond heb gehoord?’

De Cock maakte een verontschuldigend gebaar.

‘Ik meen het,’ sprak hij ernstig. ‘Ik heb vroeger veel alleen gewerkt, maar dan mis je toch een kritische stem die tot nadenken dwingt.’

Vledder grinnikte.

‘Ik ben zo’n kritische stem?’

De Cock knikte instemmend.

‘Ik merk alleen op dat jouw kritiek niet altijd goed is onderbouwd. Maar soms geef je blijk over een goed stel hersens te beschikken, al... eh, al zijn die momenten tot nu toe schaars gebleken.’

Vledder pakte een lijvig proces-verbaal, dat voor hem op zijn

bureau lag en smeed dit in de richting van De Cock. Hij miste op een haar.

De Cock stak ten teken van overgave zijn handen omhoog.

‘Het was een grapje,’ riep hij lachend. ‘De realiteit is,’ vervolgde hij bewogen, ‘dat wij samen al tal van moeilijke zaken tot een goed einde hebben gebracht. Ik ben altijd dankbaar geweest voor jouw inbreng, voor jouw... eh, jouw vaak tomeloze enthousiasme.’

Vledder kwam uit zijn stoel overeind en raapte het dikke proces-verbaal van de vloer.

‘Ik zou met Adelheid een zwerftocht maken door Parijs. We wilden de plekken bekijken waar Georges Simenon zijn commissaris Maigret liet opereren.’ Hij glimlachte. ‘Maar om jou ter wille te zijn kan dat wel een paar dagen wachten.’

De Cock keek hem dankbaar aan.

‘Is jouw Adelheid al toegetreten tot de Amsterdamse recherche?’

Vledder schudde zijn hoofd.

‘Ze moet nog een paar maanden stage lopen.’

‘Wonen jullie al samen?’

Vledder plukte aan zijn neus.

‘We hebben een lat-relatie.’

De Cock trok een grijns.

‘Dat is zo’n relatie waar ik niets van begrijp. Hoe kan dat nou?’

Living Apart Together.’

Vledder maakte een schouderbeweging.

‘Het is heel simpel. Al onze vrije tijd brengen we samen door, en samen doen we leuke dingen. Verder hebben we ieder onze eigen behuizing.’

‘En dat blijft zo?’

‘Je bent nieuwsgierig.’

De Cock knikte.

‘Je weet hoe ik over jou denk en ik vind Adelheid van Buuren een schat van een meid. Ik hoop vurig dat jullie gelukkig worden.’

Vledder zuchtte.

‘We hebben trouwplannen, maar die moeten we eerst samen nog wat verder uitwerken.’

De Cock keek hem niet-begrijpend aan.

‘Wat betekent dat?’

‘We willen met onze toekomstplannen duidelijk op één lijn zitten.’

‘Zoals?’

Vledder maakte een ongeduldig gebaar.

‘Willen we een eigen huis... een hypotheek... willen we kinderen... en als er kinderen zijn, willen we allebei blijven werken?’

‘Wie van ons zorgt voor de opvoeding en de verzorging?’

Hij ging weer achter zijn bureau zitten.

‘Adelheid neemt die dingen uiterst serieus. Als ik zeg dat onze liefde tegen die tijd wel voor een oplossing zal zorgen, dan neemt zij daar geen genoegen mee. Adelheid wil dergelijke zaken degelijk uitgestippeld hebben voor wij in het huwelijksbootje stappen.’

‘Verstandig.’

Vledder gniffelde.

‘Verstandig, dat is ze. Als ik...’

De jonge rechercheur stakte. Er werd op de deur van de grote onderzoekkamer geklopt en Vledder riep: ‘Binnen!’

De deur ging langzaam open en in de deuropening verscheen de gestalte van een lange, knappe, breedgeschouderde man. De Cock schatte hem op achter in de dertig. Hij droeg een geraffineerd gesneden grijs kostuum waarvan het colbert enigszins was getailleerd. In een licht heupwiegende gang liep hij op de grijze speurder toe. Met een brede glimlach toonde hij een rij parelwitte tanden.

‘U bent rechercheur De Cock?’

De oude rechercheur knikte.

‘De Cock met... eh, met ceooceekaa.’ Hij gebaarde voor zich uit. ‘En dat is mijn collega Vledder, mijn trouwe hulp. Waarmee dacht u,’ sprak hij deemoedig, ‘dat wij u van dienst zouden kunnen zijn?’

De man wees naar de stoel naast het bureau van De Cock.

‘Mag ik plaatsnemen?’

Zijn stem had iets vrouwelijks.

De Cock knikte.

‘Daarvoor,’ sprak hij gelaten, ‘hebben we die stoel hier neergezet.’

De man knoopte zijn colbert los, trok zijn pantalon aan de vrouwen iets omhoog en ging zitten.

‘Mijn naam is Eugène,’ opende hij. ‘Eugène van Kralingen. Ik ben bevriend met Leonidas ter Abbestede. Wij wonen samen op de Prinsengracht.’

Zijn gezicht versomberde.

‘Ik ben hier namens mijn vriend.’

‘Namens?’

Eugène knikte.

‘Leonidas ligt in het AMC, het Academisch Medisch Centrum in Amsterdam, op de intensive care.’

‘Hartaanval?’

Eugène van Kralingen schudde zijn hoofd.

‘Toen ik gisteravond vrij laat – zo tegen middernacht – thuis kwam, vond ik de deur van ons huis aan de Prinsengracht 1517 halfopen. In de hal, bijna met zijn rug tegen de deur, lag Leonidas. Hij was buiten kennis. Zijn overhemd zat vol bloed. Ik heb direct via het alarmnummer een ambulance gevraagd. Die was er snel. Ik heb bewondering voor de broeders van de Geneeskundige Dienst. Met loeiende sirenes hebben ze ons naar het AMC gebracht.’

De Cock fronste zijn wenkbrauwen.

‘Bloed op zijn overhemd?’

Eugène trok even aan zijn stropdas van nervositeit.

‘Leonidas,’ sprak hij ernstig, ‘had drie kogelwonden in zijn borst. Iemand moet op hem hebben geschoten toen hij de deur van ons huis opendeed. Het is een wonder dat hij nog leeft, dat zijn hart niet is geraakt en hem een slagaderlijke bloeding bespaard is gebleven. Er bestaat alleen nog de mogelijkheid, vertelden de artsen, dat een van zijn rugwervels is geraakt.’

‘Met als consequentie?’

‘Een rolstoel.’

‘Hebt u de politie gewaarschuwd?’

‘Ik ben tot diep in de nacht in het AMC gebleven. Toen ik thuis kwam was ik te moe om nog het gedoe van een onderzoeksgroep aan te kunnen.’

Hij maakte een verontschuldigend gebaar.

‘Ik belde vanmiddag een gezamenlijke kennis van ons op en die raadde mij aan om naar het politiebureau aan de Warmoesstraat te gaan en naar u te vragen.’

‘Hij noemde mijn naam?’

Eugène knikte.

‘U geniet een uitzonderlijke reputatie.’

De Cock negeerde de opmerking.

‘Hebt u voor de deur van uw huis hulzen gevonden?’

‘Wat zijn dat?’

De Cock glimlachte om dit onnozele onbegrip.

‘Wanneer men met een pistool kogels afvuurt, worden er hulzen uitgeworpen. Bij het gebruik van een revolver niet. Dan blijven de hulzen in het wapen.’

Eugène maakte een schouderbeweging.

‘Ik heb geen verstand van vuurwapens.’

‘Waren er uittreders, ik bedoel, uitschoten?’

De deftige man keek De Cock ontredderd aan.

‘Wat zijn dat nu weer?’

De Cock zuchtte.

‘Als er van dichtbij op iemand wordt geschoten, dan gebeurt het vaak dat kogels na het inschot het lichaam weer verlaten. In dat geval moeten de kogels die uw vriend hebben getroffen, zich nog in de hal van uw huis bevinden. Die kogels kunnen weer iets zeggen over het wapen dat de aanvaller heeft gebruikt.’

De oude rechercheur zuchtte opnieuw.

‘We zullen een onderzoek bij u thuis moeten doen.’

Eugène van Kralingen boog zich galant voorover.

‘Ons hele huis staat tot uw beschikking.’

‘Is Leonidas nog bij bewustzijn gekomen?’

‘Ja.’

‘Hebt u in het AMC met uw vriend kunnen praten?’

Eugène van Kralingen knikte.

‘Heel even. De behandelende artsen stonden geen lang gesprek toe.’

‘Heeft hij nog iets gezegd over de schutter?’

‘Hij... eh, hij zei alleen,’ sprak de man hakkelend, ‘Eugène... Eugène, iemand heeft op mij geschoten.’

‘Er was verbazing in zijn stem?’

‘Zeker. Alsof hij het niet kon vatten.’

‘Meer heeft hij niet gezegd?’

‘Nee.’

‘Was uw vriend gekleed? Ik bedoel, was hij gekleed om het huis te verlaten?’

Eugène schudde zijn hoofd.

‘Hij droeg geen colbert. Hij was in zijn overhemd. Ik denk dat iemand heeft aangebeld en dat de aanvaller heeft geschoten op het moment dat Leonidas de deur opendeed.’

De Cock trok zijn wenkbrauwen samen.

‘Het lijkt op een afrekening in het criminele circuit. Heeft Leonidas ter Abbestede – zo is zijn naam toch – vijanden? Mensen die hem naar het leven staan?’

Eugène keek hem geschrokken aan.

‘Leonidas en ik handelen niet in drugs. Wij zijn ook geen lid van een of andere criminele organisatie. Ik ben verkoopleider van een grote im- en exportonderneming. Leonidas is ingenieur.’

‘In dienst van?’

Eugène verschoof iets op zijn stoel.

‘Het klinkt misschien vreemd, maar Leonidas werkt in opdracht van een reeks milieubewegingen.’

De Cock hield zijn hoofd iets schuin.

‘Milieubewegingen?’

Eugène knikte.

‘Die steunen hem en maken het hem financieel mogelijk om met zijn liefhebberij te experimenteren.’

De Cock grinnikte.

‘Liefhebberij?’

‘Noem het een bezetenheid, een obsessie. Leonidas is helemaal in de ban van de Stirlingmotor.’

De Cock toonde verbazing.

‘Stirlingmotor?’

‘Ook wel heetgasmotor of heteluchtmotor genoemd. Ik ben niet technisch. Vraag mij niet hoe zo’n motor precies werkt. Ik kan het u niet vertellen. Ik weet alleen, dat de motor al in het jaar 1816 is ontworpen en gebouwd door ene Robert Stirling, een

Schotse predikant die leefde van 1790 tot 1878.'

De Cock glimlachte.

'Dat is toch al heel wat.'

Eugènes helblauwe ogen glinsterden.

'Ik weet ook, dat in het midden van de negentiende eeuw de Zweed Ericsson een volgens hetzelfde principe werkende motor praktisch heeft toegepast.'

'En?'

'Op den duur kon de veredelde Stirlingmotor toch niet concurreren met de oprukkende stoommachines.'

De Cock trok een denkrimpel in zijn voorhoofd.

'Ik herinner mij nog uit mijn jeugd, dat zelfs onze bloedeigen Philips de Stirlingmotor in ontwikkeling heeft genomen en aanzienlijke rendementsverbeteringen wist te verkrijgen.'

Eugène van Kralingen knikte.

'In 1972 sloten Philips en Ford een licentieovereenkomst met als doel de Stirlingmotor verder te ontwikkelen, onder andere voor toepassingen in personenauto's.'

'Er is nooit wat van gekomen?'

Eugène van Kralingen schudde traag zijn hoofd.

'In 1978 beëindigde Ford alle projecten op dit gebied. Philips volgde een jaar later.'

'Waarom?'

'Leonidas vermoedt,' sprak Eugène somber, 'dat grote machtige oliemaatschappijen een verdere ontwikkeling van de hetelucht-motor als een bedreiging zagen van hun bestaan. Een Stirlingmotor heeft voor zijn werking geen benzine of olie nodig.'

Vledder floot tussen zijn tanden.

'Dat had een klap gegeven,' riep hij enthousiast. 'Stel je eens voor, een wereld zonder olie en benzine. Vliegtuigen zonder kerosine. Het leven hier op aarde zou er heel wat zonniger uitzien.'

De Cock nam het gesprek weer over.

'Waarom steunen milieubewegingen de... eh, de obsessie van uw vriend Leonidas?'

Eugène glimlachte.

'Naar zijn zeggen is het Leonidas gelukt om een nieuwe dimensie aan de Stirlingmotor toe te voegen, waardoor die volkomen

betrouwbaar voor alle gebruikstoepassingen zou kunnen worden ingezet.’

Hij zweeg even.

‘Voor de volledige ontwikkelingen van zijn ideeën ontbrak het Leonidas aan financiële middelen. Dat is de reden dat hij zich in verbinding heeft gesteld met een paar bekende milieubewegingen. Die waren onmiddellijk laaiend enthousiast. Terecht. De Stirlingmotor zoals Leonidas die voor ogen heeft, is geruisarm en heeft vrijwel geen uitstoot van schadelijke uitlaatgassen. Het zou voor het milieu een zegen zijn als Leonidas zijn plannen kon realiseren.’

De Cock knikte instemmend.

‘Ik neem aan,’ formuleerde hij voorzichtig, ‘dat uw vriend zijn bevindingen met die motor niet tot in alle details aan leden van de milieubewegingen heeft geopenbaard.’

Eugène schudde glimlachend zijn hoofd.

‘Dat zou uiterst dom zijn. En zo dom is mijn vriend niet. Ik neem aan dat hij zijn volledige plannen en de tot in de details uitgewerkte tekeningen op een veilige plaats heeft weggeborgen.’

‘Hebt u ze wel eens onder ogen gehad?’

Van Kralingen knikte.

‘Maar die werktekeningen zijn aan mij niet besteed. Ondanks deskundige uitleg van mijn vriend begrijp ik geen snars van het principe waarop de Stirlingmotor berust.’

De Cock boog zich iets naar hem toe.

‘Laten we hopen dat uw vriend niet aan zijn verwondingen bezwijkt en zijn zegenrijk werk kan voortzetten.’

De oude rechercheur zweeg even. Zijn scherpe blik tastte de knappe gelaatstreken van de man af.

‘U... eh, u bent homofiel?’

Eugène knikte bedaard.

‘Aanvankelijk zonder het te beseffen.’

‘En uw vriend?’

Het gezicht van Eugène van Kralingen kreeg een trieste expressie.

‘Leonidas is biseksueel. Zo nu en dan verlangt hij ook naar een vrouw.’

2

Onder de strikte toezegging dat hij de rest van de dag thuis aan de Prinsengracht zou blijven, verliet Eugène van Kralingen de grote researchkamer.

Toen de deur achter hem dichtviel, bracht Vledder in een wild gebaar van vertwijfeling zijn handen naar zijn hoofd.

‘Wat een verhaal,’ snoof hij. ‘Wat een onzinnig verhaal.’ Hij keek De Cock vragend aan. ‘Geloof jij er iets van?’

De oude rechercheur trok zijn schouders op.

‘Het is simpel te informeren of er een Leonidas ter Abbestede met schotwonden in zijn borst in het AMC is opgenomen.’

Vledder schudde zijn hoofd.

‘Ik bedoel dat verhaal over die motor. Ik heb nog nooit van een Stirlingmotor gehoord.’

‘Ik wel,’ reageerde De Cock rustig. ‘Al sinds mijn jeugd. Het kwam door mijn vader, die interesseerde zich sterk voor techniek en was laaiend enthousiast over een motor zonder brandstof. Hij was ook bezeten van een perpetuum mobile.’

‘Een wat?’

‘Een perpetuum mobile is een mechanisme dat, eenmaal in beweging gezet, bruikbare arbeid blijft verrichten zonder energie te verbruiken.’

Vledder keek hem verwonderd aan.

‘Zonder krachtbron?’

‘Ja.’

‘Kan dat?’

‘Er zijn nog steeds mensen die bezeten zijn van het idee om zo’n machine uit te vinden.’

‘Jij gelooft er niet in?’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Een perpetuum mobile is volgens mij een sprookje, een onbereikbaar ideaal.’

‘En die Stirlingmotor?’

De Cock stak zijn wijsvinger omhoog.

‘Dat is naar mijn gevoel een realiteit. Die motor houdt de gemeederen al bijna twee eeuwen lang bezig. Periodiek duiken er in de media opwindende berichten op over verdere ontwikkelingen van de Stirlingmotor.’

Vledder bromde.

‘Het is mij ontgaan. Ik heb er nog nooit iets van gehoord of gelezen.’

‘Het interesseert je blijkbaar niet. Dat is het. Ik hou het bij. Een tic van mijn overleden vader. Sinds 1988 is weer enige activiteit rond de Stirlingmotor te bespeuren. In dat jaar nam de Duitse firma KHD – Klockner, Humboldt en Deutz – een belang in de in 1984 opgerichte onderneming SME – Stirling Motors Europa. Ik blijf benieuwd wat het uiteindelijke resultaat wordt.’

Vledder krabde zich achter in zijn nek.

‘Zou de aanslag op die Leonidas ter Abbestede verband houden met zijn experimenten met die motor?’

‘Als zijn uitvindingen inderdaad toepasbaar zijn en op een andere manier naar buiten zijn uitgelekt, dan vrees ik het ergste.’

‘Hoe bedoel je?’

De Cock zuchtte.

‘Er zijn grote belangen in het spel. Eugène van Kralingen stipte het al even aan, machtige oliemaatschappijen, rijke olieproducerende landen. Die zitten echt niet op een bruikbare Stirlingmotor te wachten.’

Vledder trok zijn wenkbrauwen op.

‘Verwacht jij acties uit die kringen?’

‘Ik denk dat men de productie van zo’n motor zal boycotten. Al in een vroeg stadium.’

‘Zoals het stadium van de nieuwe dimensie van Leonidas ter Abbestede?’

‘En als dat zo is, wat ik niet hoop, dan hebben we te maken met een mislukte moord op bestelling.’

‘Moord op bestelling?’

‘Ja.’

‘Een huurmoordenaar?’

‘Precies.’

Vledder zuchtte.

‘Hoe vind je een huurmoordenaar?’

De Cock grijnsde.

‘Hoe vind je zijn opdrachtgever, de man of vrouw die de bestelling deed? En als die, zoals gewoonlijk, weer gebruik heeft gemaakt van een reeks tussenpersonen, dan is het oplossen van zo’n moord op bestelling een vrijwel hopeloze zaak. Er zijn te veel schijven... mensen die elkaar onder alle omstandigheden dekken.’

‘Worden er wel eens liquidatiemoorden opgelost?’

‘Weinig, veel te weinig. Bij een huurmoord bestaat er in de regel geen relatie tussen het slachtoffer en de dader. Er bestaan geen directe verbanden. Dat maakt een huurmoord zo moeilijk om op te lossen.’

De oude rechercheur stond langzaam op van zijn stoel.

‘Maar we hebben geen keus,’ sprak hij somber. ‘We zullen er toch aan moeten beginnen. Er zit niets anders op. Breng mij maar naar het AMC. Misschien lukt het mij om van de behandelende artsen toestemming te krijgen om de heer Ter Abbestede te ondervragen.’

Vledder trok zijn gezicht in een ernstige plooi.

‘Wil je niet liever een paar dagen wachten tot het slachtoffer wat is opgeknapt? Misschien krijg je dan sneller toestemming voor een verhoor.’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘Als bij de betrokkenen bekend wordt dat die eerste moordpoging is mislukt, dan verwacht ik spoedig een tweede aanslag.’

Vledder knikte begrijpend.

‘Met mogelijk wel fatale gevolgen.’

Toen De Cock met een somber gezicht in de hal van het AMC terugkwam, liep Vledder op hem toe. De jonge rechercheur keek op zijn horloge.

‘Dat heeft niet lang geduurd.’

De Cock schudde zijn hoofd.

‘De behandelende artsen hadden grote bezwaren. Zij weigerden

aanvankelijk mij bij de patiënt toe te laten. Uiteindelijk kreeg ik toch toestemming om even met die Ter Abbestede te praten... heel kort en onder medisch toezicht.'

'En?'

'Een vreemde man, die Ter Abbestede. Hij maakte op mij een verwarde indruk.'

Vledder grinnikte.

'Wat wil je? Mag die man verward zijn. Er is een moordaanslag op hem gepleegd. Ik denk niet dat een mens zich prettig voelt met drie kogelgaten in zijn borst.'

De Cock knikte ernstig.

'Daar houd ik rekening mee. Uiteraard. Maar toch... een vreemde man. Hij praat heel zacht, bijna fluisterend. Ik kon hem haast niet verstaan.'

'Heb je iets concreets uit hem gekregen?'

'Nauwelijks.'

'Kon hij je een beschrijving geven van de man die op hem schoot?'

De Cock schudde zijn hoofd.

'Hij heeft vrijwel geen glimp van de schutter kunnen opvangen. Op het moment dat hij na het aanbellen de deur van zijn huis opendeed, viel al het eerste schot, onmiddellijk gevolgd door de twee andere. Ter Abbestede herinnert zich nog het geluid van snelle vluchtende voetstappen. Verder niets.'

Vledder grijnsde.

'Daar komen we niet veel verder mee.' De jonge rechercheur zweeg even. 'Zijn er voordien bedreigingen geuit?' vroeg hij verder. 'Had hij een aanslag verwacht?'

De Cock schudde zijn hoofd.

'Absoluut niet. Anders was hij wellicht attenter geweest... had hij niet bij het aanbellen onmiddellijk de deur van zijn huis geopend. Ter Abbestede was volkomen argeloos.'

De oude rechercheur kauwde even op zijn onderlip.

'Er is nog iets.'

'Wat?'

'Ongeveer een halfuur voordat hij in de deuropening werd neergeschoten, was hij tot de afschuwelijke ontdekking geko-

men dat al zijn in de loop der jaren gemaakte aantekeningen en schetsen van de verbeterde Stirlingmotor uit zijn huis waren verdwenen.'

Vledder reageerde verrast.

'Verdwenen?'

'Ja.'

'Hoe?'

'Geen idee. Ter Abbestede kon zich alleen herinneren dat hij die aantekeningen en schetsen ruim een maand geleden nog had geraadpleegd.'

Ze sloften met bedrukte gezichten de hal van het AMC uit. De Cock blikte opzij.

'Waar staat de wagen?'

'Op de parkeerplaats.'

Achter een met loeiende sirene aanstormende ambulance staken ze over. Het werd al donker. Een miezerige motregen zakte traag, vrijwel loodrecht uit een grijze hemel. De oude rechercheur trok de kraag van zijn regenjas omhoog en schoof zijn oude hoedje iets naar voren. Hij keek schuin omhoog. In de verte schemerde het silhouet van de Arena.

'We gaan naar de Prinsengracht,' bromde hij. 'Misschien vinden we daar nog wat.'

'Hoop?'

De Cock glimlachte.

'Hoop verloren... al verloren. Een mens mag de hoop niet verliezen... nooit. Zelfs in de doos vol ellende van Pandora lag de hoop op de bodem.'

'Kreten van je oude moeder?'

'Precies. Ze was een doorzettertje.'

Vledder trok het portier van de Golf open en liet De Cock instappen.

'Is er bij hem ingebroken?'

De oude rechercheur trok zijn schouders op.

'Ik heb geen kans meer gekregen om hem dat te vragen. Ik moest mijn vraagstelling abrupt beëindigen. Ik werd door twee broeders gewoon bij zijn bed weggetrokken.'